

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Samtlige ministerier mv.

Dato: 20. august 2013

J.nr.: 323-0001

Indberetning fra rigsombudsmanden i Grønland

Indhold:

- Grønlands landsting, Inatsisartut, indleder sin efterårssamling
- Arktisk Råd – Grønland genoptager arbejdet i Rådet
- Fiskeri: Hellefiskestop og planer om ny lovgivning
- Gode halvårsresultater for lokale pengeinstitutter

Nyt politisk arbejdsår indledes

Grønlands landsting, Inatsisartut, indleder sit arbejdsår fredag den 13. september 2013. Samlingen ventes at løbe over 26 mødedage og forudses afsluttet 15. november 2013.

Efter valget i april i år gennemførtes en kort, konstituerende samling. Denne landstingssamling bliver derfor det ny landsstyres første egentlige samling. Dagsordenen omfatter 142 punkter. Særlig interesse knytter sig til følgende forslag:

Forslag til finanslov 2014: Landsstyremedlem for finanser Vittus Qujaukitsoq præsenterede på et pressemøde 8. august landsstyrets forslag til finanslov 2014. Det fremgår af lovforslaget, at det er landsstyrets målsætning at reducere afhængigheden af bloktilskuddet og skabe en bæredygtig økonomisk udvikling. Der budgetteres for 2014 med et underskud på DAU-saldoen på 76 mio. kr. Landsstyremedlemmet tilkendegav, at der overordnet set var grund til optimisme på baggrund af forventede indtægter fra råstofindustrien, men der kunne endnu ikke budgetteres med mulige indtægter herfra. De kommende år ville kræve en stram styring, henset til den stigende ældrebyrde, nettoudvandringen og det store antal ledige. Derfor havde man anlagt en forsigtig tilgang med dette forslag. Det tidligere landsstyre havde for ensidigt fokuseret på vækst i de større byer, og der var derfor et efterslæb i resten af landet, både fsva bygge- og anlægsaktiviteter og ledighedsbekæmpelse. Arbejdsløshed, især hos 18-34-årige og især i bygder, udgjorde et presserende problem, som bl.a. skulle angribes gennem en tidlig, forebyggende indsats.

Rigsombudsmanden i Grønland
Indaleeqqap Aqquataa 3
Postboks 1030
3900 Nuuk

Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi
Telefon: (+299) 32 10 01
Telefax: (+299) 32 41 71
E-mail: riomgr@gl.stm.dk
www.rigsombudsmanden.gl

Den grønlandske Skatte- og Velfærdskommission påviste i sin betænkning af marts 2011, at der var behov for reformer på en række områder. Landsstyret har i finanslovsforslaget derfor tilkendegivet, at man vil fremlægge større reformprogrammer på følgende områder:

- Pensionsområdet: Pensionsbeskatning skal reformeres, således at optjent pension beskattes i Grønland ved udbetaling. Endvidere vil man fremlægge forslag om, at kapitalgevinster og pensionsafkast beskattes. Pensionsordninger skal gøres obligatoriske, og pensionsalderen hæves, samtidig med at aktive ældre skal have mulighed for fortsat erhvervsaktivitet.
- Socialområdet: Færre på passiv forsørgelse. Skabe øget incitament for selvforsørgelse, bl.a. gennem bedre samspil mellem velfærdsydelser og skattesystemet.
- Skatteområdet: Kapitalafkast skal beskattes på samme niveau som arbejdsindkomst. Reform af erhvervsbeskatningssystemet mhp at tiltrække internationale investorer til Grønland. Landsskat for 2014 foreslås fastholdt på samme niveau som i 2013.
- Boligområdet: Færre i sociale boliger, og målretning af offentlige boligstøtteordninger til de mest trængende. Lejer-til-ejer-ordningen, som har til formål at afvikle det store offentlige engagement på boligområdet, skal derfor videreføres og udvikles. Den fulde rentefradragsret (som blev reduceret under det tidligere landsstyre) foreslås genindført mhp at fremme lysten til at investere i egen bolig.

Der foreslås endvidere gennemført en større modernisering og effektivisering af den offentlige sektor. Samlet forventes reformer og modernisering at give et provenu på 10 mio. kr i 2015, mens der for 2016 forventes et provenu på 112 mio.kr.

Det noteres særligt, at finanslovsforslaget omfatter bevilling på 2.4 mio. kr. i 2014 og overslagsårene til en forsoningskommission, jfr koalitionsaftalens tekst: ” For at lægge afstand til koloniseringen af vort land, er det nødvendigt at der finder forsoning og tilgivelse sted”. Det fremgår, at der planlægges etableret et sekretariat for forsoningsarbejdet under landsstyreformandens departement.

Finanslovsforslaget har fået et noget blandet modtagelse. Oppositionsleder Kuupik Kleist, IA, hæftede sig især ved, at bevillingen til anlægsopgaver i forslaget er næsten halveret i forhold til tidligere år, og frygtede, at dette ville have en negativ indvirkning på beskæftigelsen. Han fandt samlet, at det var ’ meget dårligt timet at have et stort underskud i en tid hvor økonomien har trange tider’. Grønlands Arbejdsgiverforening så ligeledes på forslaget med bekymring og beskrev det som et ’nationaløkonomisk skråplan’. De to lokale pengeinstitutter, Grønlandsbanken og BankNordik, har været mere positive i tilgangen og har ment, at finanslovsforslaget er udtryk for en nødvendigt stram økonomisk politik.

Noget overraskende er finanslovsforslaget også blevet mødt med kritik af det lille koalitionsparti Partii Inuit, som har erklæret, at forslaget ikke er i tråd med de løfter, der blev afgivet op til valget. Partiet har derfor meddelt, at man ikke vil kunne støtte forslaget, med mindre der ydes større bevillinger til bygder og yderdistrikter.

Ændringsforslag til Storskalaloven (Inatsisartutlov om bygge- og anlægsarbejder ved storskalaprojekter): Storskalaloven, som blev fremsat af det tidligere landsstyre og vedtaget i december 2012, var et af de hedeste emner under forårets valgkamp. Siumut fandt, at loven var et hastværksarbejde, som indeholdt en række graverende fejl, og man bebudede derfor, at man snarest muligt efter en valgsejr ville fremsætte ændringsforslag til loven.

Ændringsforslag er netop sendt i høring. De foreslåede ændringer berører alene lovens § 10, som omhandler løn- og ansættelsesvilkår for udenlandske arbejdstagere. Det fremgår af bemærkningerne, at forslaget har til formål ”at præcisere, hvordan løn- og ansættelsesvilkår for udenlandske arbejdstagere fastlægges ved storskalaprojekter, og hvordan kollektive overenskomster og arbejdsretlige regler finder anvendelse i forhold til udenlandske arbejdstagere ved storskalaprojekter i Grønland.”

Forslaget forekommer ikke i væsentlig grad at ændre de allerede vedtagne bestemmelser, mens det på visse punkter markerer en præcisering og opstramning, bl.a. i forhold til ferieloven. Partiet IA har derfor erklæret, at man uden vanskeligheder vil kunne stemme for ændringsforslaget, da man ikke anser, at det adskiller sig fra det allerede vedtagne.

Ophævelse af nul-tolerance (Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Inatsisartut med virkning fra EM 13 tiltræder at ”Nul-tolerancen” overfor brydning af uran og andre radioaktive stoffer ophører): Ophævelse af nultolerancen indgår i koalitionsaftalen, og det var derfor forudset, at landsstyret ville fremsætte forslag herom på efterårssamlingen. Der har imidlertid rejst sig blæst om forslaget efter at landstingsmedlem og MF Sara Olsvig (IA) fremsatte skriftligt spørgsmål, om det er landsstyrets holdning, at befolkningen i tilstrækkelig grad er inddraget i den forestående beslutning. Landsstyremedlem for råstoffer, Jens-Erik Kirkegaard, svarede hertil: ”Spørgsmålet om ophævelse af "nultolerancen" var et væsentligt emne under valgkampen til Inatsisartut-valget i 2013. Naalakkersuisut mener, at vælgernes tilkendegivelse ved valget skal tages alvorligt, hvorfor Naalakkersuisut føler sig forpligtet til at handle herefter”.

Denne tilkendegivelse har medført megen debat i medierne, som har bragt interviews med Siumut-vælgere, som ikke føler, at deres stemme på Siumut pr. automatik burde kunne tolkes som et ja til ophævelse af nultolerancen. Endvidere har medierne mindet om, at Partii Inuit gik til valg på bevarelse af nultolerancen, hvilket princip partiet dog forlod i forbindelse med indgåelse af koalitionsaftalen. Det må derfor forudses en hed debat under behandlingen af punktet.

Arktisk Råd

En glad og sejrstolt Aleqa Hammond meddelte på et pressemøde 19. august, at der var opnået så gode resultater af forhandlinger med det canadiske formandskab for Arktisk Råd om Grønlands placering, at Grønland med øjeblikkelig virkning ville genoptage sin deltagelse i samarbejdet. Landsstyreformanden fandt, at der med aftalen var sket en væsentlig styrkelse af Grønlands muligheder for deltagelse i det arktiske samarbejde.

Meddelelsen har ikke fået mange kommentarer fra de øvrige partier. Oppositionslederen Kuupik Kleist, IA, har dog udtalt, at han har vanskeligt ved at få øje på, at der med aftalen er sket ændringer i Grønlands stilling i Arktisk Råd, og at han tværtimod at opfatte sagen som en sejr ser boykotten som en svækkelse af Grønlands position i internationalt samarbejde. Han har videre udtalt, at han hellere havde set, at de selvstyrende områders rolle i Arktisk Råd blev betragtet under ét, i stedet for at Grønland går enegang.

Fiskeri

Fiskeri efter hellefisk fra joller i Nordgrønland stoppede 1. august, da årets kvote - 10.717 tons - var opfisket. Hellefiskefiskeriet er den væsentligste indtægtskilde for småerhververe i Diskobugten og nordover, og der er derfor udbredt frustration over og utilfredshed med, at jollefiskerne nu må se frem mod fem måneder, hvor indtjeningen skal hentes på langt mindre lukrative fiskearter eller gennem jagt.

Landsstyret har dog netop meddelt, at hellefiskekvoterne til hver af forvaltningsområderne Upernavik og Uummannaq forhøjes med 1000 tons for resten af året., ligesom der vil blive tildelt en kvote på 700 tons til forsøgsfiskeri i ny områder i Diskobugten.

Problemet er ikke nyt. Det tidligere landsstyre indførte kvartalskvoter med henblik på at skabe kontinuitet i beskæftigelsen og derved mere stabile forhold for jollefiskerne. Da kvoterne for årets første kvartaler hurtigt blev opfisket, rullede det nuværende landsstyre efter sin tiltræden imidlertid dette system tilbage og genindførte det såkaldte olympiske fiskeri, dvs at alle fartøjer fisker på en fælles kvote efter et 'først-til-mølle'-princip, indtil kvoten er opbrugt. Presset på årets kvote skulle efter sigende have været endnu større end sædvanligt, fordi landsstyremedlemmet for fiskeri i sommerens første halvdel lod forstå, at der ville blive tale om tildeling af ekstra kvoter.

Situationen er også alvorlig for beskæftigelsen i land, idet fiskeristoppet naturligvis også rammer indhandlingsstederne. Der udestår dog stadig en kvote på knap 2.000 tons, som kan fiskes af fartøjer på over seks meter.

Problematikken afspejler det grundlæggende problem, som det grønlandske fiskeri står over for, nemlig at fiskeriet ikke er rentabelt og er præget af for mange aktører. Der var indtil regeringsskiftet i 2009 bred politisk enighed om behovet for en strukturtilpasning. Den tidligere IA-koalition søgte 2009-13 at gennemføre en reform ad disse linier, men mødte voldsom modstand, idet strukturtilpasningen hårdest ramte de små aktører i det kystnære fiskeri, jollefiskerne, som er Siumuts kernevælgere. Siumut har derfor været stærkt kritisk overfor IAs håndtering af sagen og lovede under forårets valgkamp, at man ville arbejde målrettet for at forbedre situationen. Vinklen i mediernes dækning af sagen har derfor naturligt nok været jollefiskernes skuffelse over de udeblevne forbedringer.

Den biologiske rådgivning advarer mod at øge fiskeritrykket på hellefiskebestanden, især i Diskobugten. Landsstyrekoalitionen arbejder heroverfor dels med ændringer i grænsedragning af forvaltningsområder, dels med igangsættelse af forsøgsfiskeri efter ny arter og i ny områder. Endvidere agter landsstyret til landstingets forårssamling 14 at fremsætte lovgivning, der genindfører den såkaldte 'gummistøvle-paragraf', hvorefter selskaber, hvis landanlæg modtager fisk og skaldyr til forarbejdning ikke samtidig kan have licens til fiskeri efter disse arter. Rationalet er, at fiskeriet skal være forbeholdt fiskerne. Initiativtageren til forslaget, landstingsmedlem Nikolaj Jeremiassen, S, har udtalt til KNR, at forslaget har til formål at forhindre 'rige udlændinge' i at købe sig ind i fiskeriet på bekostning af 'rigtige fiskere'. Den varslede lovgivning har imidlertid medført stærke reaktioner såvel fra Grønlands Arbejdsgiverforening som fra lønmodtagerorganisationen SIK. Under den eksisterende lovgivning driver en række

selskaber, herunder de to største aktører i det havgående fiskeri, Royal Greenland og Polar Seafood, flere fiskefabrikker, hvor fangsten fra koncernernes fartøjer landes. Lønmodtagerorganisationen frygter, at lovgivningen vil medføre tab af arbejdspladser, hvis de store aktører tvinges til at vælge mellem landanlæg eller trawlere. Denne bekymring deles af arbejdsgiverforeningen, som endvidere anfører, at lovændringen vil blokere for den nødvendige kapitaltilførsel til modernisering af fiskeflåden, fordi vilkårene vil blive for usikre. Arbejdsgiverforeningen påpeger yderligere, at en bæredygtig økonomi i fiskeriet er en forudsætning for, at samfundet kan opnå den ønskede ressourcerente.

Pæne halvårsresultater for bankerne

De to pengeinstitutter i Grønland, Grønlandsbanken og Bank Nordik, har offentliggjort halvårsresultater.

Grønlandsbankens resultat før skat for første halvår af 2013 er på 58,6 mio. kr. mod 66,6 mio. kr. i samme periode sidste år. Resultatet før kursreguleringer og nedskrivninger ligger stort set uændret med 69,7 mio.kr. mod 69,5 mio.kr. i halvåret 2012. Resultatet skal ses i lyset af, 2012 var et rekordår for Grønlandsbanken. Banken har desuden fjernet en række gebyrer, hvilket også giver lavere indtægter på kort sigt. Såvel ind- som udlån er faldet. Nedskrivninger på bankens udlån er steget fra 6,4 mio. kr i første halvår af 2012 til 8,7 mio. kr., men udgør kun 0,3 % af bankens samlede udlån og garantier.

Bank Nordiks resultat før skat var 77 mio. kr., hvilket er det bedste resultat i nyere tid for banken. Det gode resultat skyldes fortrinsvis en omkostningsreduktion på 7 %. Banken havde i første halvår 2013 indtægter på 436 mio. kr. Driftsresultatet før nedskrivninger i første halvår af 2013 var 154 mio. kr. mod 131 mio. kr. i samme periode sidste år.

Med venlig hilsen

Mikaela Engell